

A Budai kaput biztosító földerdő árkanak és sáncának helyét a feltárás szintpontjainak ismeretében arra a területre tehetjük, ahová korábbi rekonstrukciónk alapján vártuk. 1802-ben és 1816-ban már „L”- alaprajzú postaház állt a funduson, egészen 1819-ig, hiszen egy ekkori metszeten, sőt August Frey 1820-ban készült akvarelljén is már látható Gróf Schidegg Tamás 1826-ban mai „U”-alaprajzi elrendezésével ábrázolt, illetve feliratozva megjelenített háza. A postaház falait a székesfehérvári Városi Tégláégetőnek a téglafelszínből kiemelkedő „S j W” és „S W” (Stuhl Weissenburg) monogramos tégláiból emelték, olyanokból is, melyeken a „W” középső szára Y-ban végződik. Ugyanennek az épületnek a falában találtuk a téglafelszínből kiemelkedő „S+W” (Stuhl+Weissenburg) monogramos, illetve az olyan „S W” (Stuhl Weissenburg) monogramos téglákat, melyeken a „W” betű talpán egy-egy lenyúló vonal van. Ebből a falból emeltük ki a téglafelszínből kiemelkedő „SZ F” (Székesfehérvár) monogramos téglákat is.

Adataink azt tanúsítják, hogy a Schidegg-család háza már legalább 1819-ben állt a postaház helyén. Építéséhez egy közeli, a török korban elpusztult templom faragott- és kváderköveit, köztük egy 15. századi homokkő bordát is felhasználtak. A város neves műgyűjtője, Kőrösi Jenő pár évvel ezelőtt két középkori kőfaragványt is talált a helyszínen. A Schidegg-ház építéséhez természetesen elsősorban a Schidegg-család tégláégetőjének termékeit, téglát, tetőcserepét használták fel, a téglafelszínből kiemelkedő, tükörírású, „S” (Schidegg) monogram fölött 3 részes, alul sarkos, zárt, illetve lekerekített koronával megjelölve.

A Zichy-család 1850 körül vásárolhatta meg az ingatlant. Patay János 1870 körül készített felvételi rajzán azt olvashatjuk, hogy az épület ekkor még a Zichy-család birtokában volt („Gr. Zichyi ház”). Az itt feltárt „(C) I5 Z4” (Comes Iosephus Zichy) monogramos téglák tanúsága szerint valószínűleg gróf Zichy III. Károly (1785-?) fia, gróf Zichy József (1814-?) idején, 1854-ben átépítették. Az átépítés nem lehetett gyökeres, hiszen városalaprajzaink, metszeteink és az egyre gyakrabban megjelenő fotók a mai napig szinte változatlan alaprajzzal, homlokzattal ábrázolták.

A szálloda kialakításához, átalakításaihoz ásatási megfigyeléseink alapján, székesfehérvári téglagyárak Karl György, Mann József és Say Ferenc Téglagyára szállított építőanyagot. A téglafelszínbe bemélyedő, lekerekített sarkú téglalap alakú mezőben, lekerekített sarkú téglalap alakú keretben kiemelkedő „K G” (Karl György) monogramos téglákat 1864-1910 között gyártották. A téglafelszínbe bemélyedő, lekerekített sarkú téglalap alakú mezőben, lekerekített sarkú téglalap alakú keretben kiemelkedő „J M” (Joseph Mann) monogramos példányok 1879-95 között, a téglafelszínből kiemelkedő „S F” (Say Ferenc) monogrammal megjelöltek pedig 1917-30 között készülhettek. A téglák gyártásának évszámait hozzávetőleg azonosak lehetnek a szálló

átalakításainak időpontjaival. Régészeti kutatásaink a legújabb átépítéshez kapcsolódtak.

SIKLÓSI GYULA

407. Székesfehérvár, Fürdősor 7/a

(Fejér megye) B, Kk

2008. november 11-12-én végeztünk próbafeltárást a területen (Hrsz.: 4384). A kijelölt két kutatóárokban 1-1 árok került elő. Az egyikben kevés bronzkori, felsőbb részében túlnyomórészt 18-19. századi kerámia került elő. A másikat késő középkori kerámiatöredékek hitelesítették. Az 1. árokban feltártuk a korábbi épület alapozását, homokba rakott mészkő kváderköveket feltehetőleg a Belváros török kor utáni bontásából, másodlagosan felhasználva.

FÜLÖP GYULA

408. Székesfehérvár, Kertalja utca 48.

(Fejér megye) Kö

2008. október 3-án próbafeltárást végeztünk az épülő ház helyén. A két 90 cm széles árkot a tervezett új épület hosszanti és keresztirányú alapfalainál jelöltem ki.

A hosszabb árok Ny-i harmadánál középkori gabonatarló verem alja került elő, kiégett falakkal, megégett gabonamaradványokkal. Az égett rész tetején némi állatcsonttöredék és középkori kerámiatöredék került elő. A verem felső részét újkori beásás bolygatta meg, tette tönkre.

FÜLÖP GYULA

409. Székesfehérvár-Maroshegy, Temesvári utca 70.

(Fejér megye) Ő

2008. október 14-én próbafeltárást végeztünk az ingatlanon (Hrsz.: 6370). Ennek során az újonnan beépítendő, ezáltal elfedésre kerülő teljes felszínt 2 árok segítségével kutattuk. Az 1. árkot a telekhatáron, a Temesvári utcára merőlegesen nyitottuk. A mai felszíntől számított kb. 1,5 m mélységben, szórványosan őskori kerámiatöredékek kerültek elő, de hozzájuk tartozó objektumot nem tudtunk megfigyelni. Az altalaj szintje érintetlen volt.

A 2. árkot a Temesvári utcával párhuzamosan nyitottuk. A felső, kb. 0,5 m vastagságú rétegből recens hulladék mellett újkori objektumok kerültek elő. Az altalaj ebben az árokban is érintetlen volt. Elképzelhető, hogy a korábbi építkezés(ek) során az itt regisztrált őskori lelőhelyet megbolygatták.

SCHILLING LÁSZLÓ

410. Szigetszentmiklós, Kovács-dűlő

(Pest megye) B, Kö

2008 őszén terepbejárást végeztünk a csepeli gerincút nyomvonalán. A jelenlegi útpályától mindkét irányban számított 100-100 m-es sávot jártuk be. Bár a nyomvo-

nal végig bejárható volt, egyes szakaszok fedettségük miatt a hagyományos terepbejárás módszerekkel nem voltak vizsgálhatók. Részben talán ennek köszönhető, hogy egyértelműen nem tudtuk meghatározni az ismert és részben feltárt Felső-Űrge-hegyi-dűlő lelőhely érintettségét. A nyomvonal közelében már korábban regisztrált Nagylapos-dűlő lelőhelyet, a felszíni leletanyag szóródása alapján valószínűleg nem érintik az útépitési munkák. Az M0 autópályától É-ra egy lankás dombháton, felszíni leletek szóródása alapján új régészeti lelőhelyet regisztráltunk, bronzkori és középkori telepnyomokat.

REMÉNYI LÁSZLÓ

411. Szigetszentmiklós, Nagylapos

(Pest megye) Kő

2008. január 24-én a csepeli gerincút, M0 autópályát és Szigethalom között tervezett szakaszán terepbejárást végeztünk, melyet a vizsgált nyomvonal É-i végén, az M0 autópályát csomópontjánál kezdtünk. A 2. sz. körforgalom helyén, az 1+000 és 2+000 km-szelvény közötti szakaszon, egy ÉK-DNy irányban elnyúló, hosszú, keskeny sávban, kissé magasabban fekvő, beszántott kukoricatarlóval fedett területen kis intenzitású középkori lelőhelyet azonosítottunk. A középkori kerámiaanyagon kívül újkori töredékeket is gyűjtöttünk.

A nyomvonal többi szakaszán régészeti lelőhelyre utaló felszíni jelenségeket nem azonosítottunk.

REMÉNYI LÁSZLÓ

412. Szigetszentmiklós, Üdülősor

(Pest megye) R, B, LT, Á

2008. augusztus 4. és december 1. között feltárásokat végeztünk a telken (Hrsz.: 084/19). 1988–89-ben az M0 autópályát építését megelőzően a Budapesti Történelmi Múzeum már végzett feltárásokat Szigetszentmiklós határában a Haraszi hídfő környékén. Az akkori munkák főként az M0-ás hídláb környékén folytak, és jelentős eredményeket hoztak. 2008-ban az M0 autópályávé bővítését megelőző feltárások már a nyomvonalszakasszal párhuzamosan zajlottak. A PM-4 lelőhelyen 140 m hosszúságban a bővítendő terület teljes szélességében, a megközelítőleg 3700 m²-nyi területen mintegy 600 objektumot tártunk fel 7 különböző korú kultúrából.

A *java* rézkori Ludanice-, és a *késő* rézkori Baden-Kostolac kultúra leletanyaga csupán néhány elszórtan elhelyezkedő gödörre tehető, azonban a *kora bronzkori* Harangedény-Csepel csoport, 1988–89-ben is uralkodónak számító leletanyaga a 2008-as szezonban is jellemezte a területet. A Duna árteréből kiemelkedő, meszes ártéri iszappal borított, foltszerűen elhelyezkedő, ÉÉNy-DDK-i tájolású teraszszigeteken megtelepülő népesség tároló-, hulladék- és agyagkitermelő gödrei, az előkerült objektumok mintegy 80%-át tették ki. A gödrökből és az elsősorban a szigetek közötti, áradásos talajjal feltöltött, helyenként 1–1,5 m vastagságú rétegekből nagy

mennyiségű, a korszakra jellemző kerámia-, valamint állatcsontanyag került elő. A telep területén 4 csontvázas temetkezést is sikerült feltárunk, és fémművességre utaló nyomokat is sikerült regisztrálnunk.

Az 1988–89-ben még kuriózumnak számító, kora bronzkori csónak alakú cölöpvázás háztípus 6 újabb példányát, valamint egy kör alakú, szintén cölöpvázás építmény maradványait is sikerült még feltárunk.

A korábbi ásatások során napvilágot látott *késő kelta* (Kr. e. 1. sz. második fele), falusias jellegű vízparti településrészlet újabb 47 objektummal (13 a korszakhoz sorolható árok, 25 gödör, 4 kemence, és 3 újabb ház) gazdagodott. A korszakhoz sorolható objektumok elsősorban a Dunához, illetve a jelenlegi Üdülősor úthoz közeli területen helyezkedtek el. A késő vaskorra a korábbi szigetek között elterülő mocsaras, áradásos területek szinte teljesen feltöltődtek. A feltárt tároló-, és hulladékgödörökből viszonylag kevés, de a korszakra igen jellemző, és a korábbi feltárások anyagával egyező képet mutató leletanyag került elő. A vörös sávós festésű, az időnként anyagában jelentős mennyiségű grafitot tartalmazó fésűs díszű edények, valamint a finoman iszapolt, esetenként duzzadt peremű, szürke, és vörösesbarna korongolt kerámiaedények töredékei mellett nagyméretű hombáredény-töredékek is előkerültek.

Jelentős leletnek számít a területen előkerült kemencebokr, amely egy nagyobb, eredetileg kör alakú munkagödörből és három, ennek a szélére épített megközelítőleg kör alakú, sóderes alapozású kemencéből állt. Három veremház is előkerült a feltárások során. Az egyikhez, a területen végighúzódó közműárkok miatt csak nehezen rekonstruálható objektumhoz kavicsos alapozású kemence, és egy tárológödör tartozott. Egy megközelítően négyzet alakú, ÉNy-DK-i tájolású veremházból mindössze néhány, de a korszakra jellemző kerámia-töredék mellett két egymásba csiszolt malomkő, míg a harmadikból a területen folytatott vasfeldolgozásra utaló nagy mennyiségű fémsalak került elő. A területen számos vízlevezető árok is előkerült, melyek némelyike a kelta korhoz köthető, csakúgy, mint a települést ÉNy-ről lezáró, karámjellegű árokrendszer is.

Az 1988–89-ben elvégzett feltárások során előkerült laza szerkezetű falusias jellegű *Árpád-kori* településrészlet korát az objektumok, illetve az azokból előkerült leletek alapján a 11–12. századra lehetett datálni.

Most újabb 29 a korszakhoz kapcsolható objektumot sikerült feltárunk. Ezek közül 3 veremház, ebből kettőben volt kemence, 6 a házakhoz tartozó cölöplyuk, 8 gödör, illetve 6 bizonyosan és 4 feltételezhetően a korszakhoz sorolható árok volt.

A házak jellegükben megegyeztek a korábban feltártakkal, tájolásuk többnyire ÉNy-DK-i volt, azonban 1988-hoz hasonlóan itt is volt egy olyan ház, amelynek ÉK-DNy-i tengelye volt. A házak közül kettőben volt kemence. Az egyikben a boltozat megerősítésére köveket, köztük egy törött malomkövet, használtak. A másikat teljes egészében agyagból tapasztották. Összerogya